

Ametiühendusline kuutiri

Almub iga 1. ja 15. kuupäeval.

Teimetus: Lembitu t. nr. 4, krt. 4. Telef. 3-77.

Talitus: Suur Profusmägi nr. 4. Telef. 3-61.

Adress: Postkasti Nr. 367, Tallinn.

Tellimishind: 6 kuud 60 mk., 12 kuud 120 mk.

Kuulutuste hinnad: 1 lehekülj 3000 marka,
1/2 lehek. 1600 mk., 1/4 lehek. 850 mk.

Nr. 8

15. juunil. 1925.

Nr. 8

Ülemaaline p.-t.-t. teenijate kongress

peetud 29. ja 30. aprillil 1925. a. Tallinnas.
(Järg.)

Distiplinaarkohtute järeleandmise waja-
dus.

Präegu on meil maksew endises Wene walitjuse aegses nuhtlusseaduses ettenähtud distiplinaarne karistamise kord.

Kui uus kriminaalseadus meil vastu wõetakse ja seega endine Wene walitjuse aegne distiplinaarne kord maksuse kaotab, tuleb Eesti distiplinaarseadus välja töötada Balti riikide riigi- ja omawalitjuse teenijate 1925. a. Riia konverentsil wastuwoetud teeside kohaselt.

P. t. t. teenijate tööaeg ja puhkused.

1) Posti telegraafi-telefoni teenijate tööaeg tuleb seadusandlisel teel normeerida Balti riikide riigi- ja omawalitjuse teenijate 1925. a. Riia konverentsi wastawate otsuste kohaselt.

Seda on juba Lätis ja Leedus tehtud ja Eesti ei peaks selles juhtes oma naaberriikidele kauaks maha jääma.

2) Präegusel ajal wabariigi walitjuse poolt lubatavad puhkused peawad postiametkonnas täiel määral võimaldatama.

Teenijate puhkusele mineku kavad tulewad asutustes administratsiooni ja kutseühitjuse esitajate wahelisel kokkuleppel kokku seada.

Endistel aastatel jündis üldpuhkuste nimekirjade kokkuseadmine asutuste teenijate kaasabil. Tänapuu aastal aga jättis peawalitjus nende nimekirjade kokkuseadmise ainuüksi asutuse ülemate hooleks. Selle tagajärjel on aga juba jarnased ebaloomulikud nähtused ajel leidnud, et teenijad, kes mullu aprillikuul puhkust said, ka tänapuu aprillikuul puhkusele saadeti. Sigluse põhimõtte nõuab aga, et teenijate juwepuhkuse aeg aastast aastalt wahelduks. Puhkuste nimekirja kokkuseadmisel peab teenijatel tingimata õigus olema kaasa rääkida ja nimelt, umbes jarnase printsiibi järgi: teenijatel peab põhimõte-

telikult õigus olema puhkusele minevate teenijate puhkuste järjekorda ära määrata, administratsiooni asi aga puhkuste kawa teostamine ja selle järgi walwamine, et töö tahtistatud ei saaks.

Riigiteenijate ametiõitute tasu-seaduse munitmise tarwidus ja päewarahade normide suurendamise wajadus.

1) Riigiteenijate ametiõitute tasu-seaduse („R. L.“ 113 — 1924. a.) § 5 märkus esine, tuleb selles mõttes parandada, et sõnade „perekonna abiraha õiguslikud isikud“ asemel saaks sisse wõetud mõiste — perekonna liikmed, kes temaga koos elawad.

2) § 9 wiienda liigi redaktatsioon tuleb täiendada selles mõttes, et selle alla ei kuulu posti-telegraafi-telefoni ametkonna tehniline personaal ja posti-telegraafi-telefoni asutuste ülemad, kes ajutusi rewideerivad.

Peale nende kahe redaktsoonilise paranduse tulewad päewaraha normid elufallidusele wastawalt juurendada.

Palk ja warustus.

Kongressi järgmise päewakorrapunkti kohta — Palk ja warustus — esines aruandjana hr. Lepp, kes Balti riikide riigi- ja omawalitjuse teenijate konverentsil Riias aja wõttis erikomisjoni juhatajana. Wõrreldes üksikute maade palga ja elufalliduse wahelkorda, leiti Riias, et Lätis, Leedus ja Eestis palk elatismiinimumile ei wasta. Sealjuures on aga palgatingimised teistes maades paremad kui Eestis, mahaarwatud Leedu. Elufalliduse juhteline wahelkord on: Eestis 100, Leedus 105,9, Lätis 110,6, Soomes 123, sealjuures jaawad riigiteenijad palka Leedus 150 litit kuni 1200 litini ehk 5.625 m. kuni 45.000-margani, peale selle antakse palgaförgendust 10 prots. algpalgast, mitte rohkem kui 5 korda. Lätis on palk 60—360 latini. Lätimud-

aasta detsembris lihati Läti riigiteenijatele palka 15 prots. võrra juure. Siisapalka antakse 10 prots. aluspalgast iga 5 aasta tagant. Soomes on aga riigiteenija aastapalka alamäär 10.000 Smk. Teaduslikult läbitöötatud materjaali põhjal aga oleks elatismiinum kolmeliikmelisele perekonnale 12.000 mrf. Elatismiinumini kindlakstegemiseks ja töötaja alammäär väljatöötamiseks tuleks luua komisjoni pariteetisel alusel, leniks aga tuleks jääda keskliidu poolt väljatöötatud palgaredeli juure, j. o. 7.500 kuni 20.000 m. kindlaks. 70 miljoni marga ärajaotamist puutudes loonitab hr. Lepp, et see tuleks, nagu jeda ka üleriikline raudeelaste kongress juba otsustas, ära kasutada ühefordse abiraha väljamaksmiseks ühe kuupalga suuruses, eestkätt perekondadega teenijatele. Ülejäänud summa aga alla elatismiinumini palgasaajatele teenijatele ära jaotada.

Posti peavalitjuse ülem hra Gallajas teatab, et valitjusele olla kavatus praegusele 70 miljoni margale lihas määrata veel 70 miljoni, mis peaaegjalikult vähema palgasaajatele on mõeldud.

Arutujel oleva päevakorra punkti kohta käiva materjaali läbitöötamiseks ja tehtud otsuste kongressile esitamiseks walitakse 6-liikmeline komisjon, kuhu walitakse hrad Smelik, Wilufas, Maasik, Kargaja, Ebrot ja Gildemann.

Kongressi 3-dal istangul 30. aprillil komisjoni poolt esitatud resolutsioone ei tunnista kongress rahuldawateks ega wastuwõtawateks ja täiendab komisjoni koosseisu, sellele juure walides hrasid Laafi, Silla't, Millistfer'i ja Siidam'i. Neale asja uuesti läbiwaatamist esitab komisjon kongressile juured väljatöötatud resolutsioonid, mis kongressi lõpuliikult järgmisel kujul vastu võtab:

1) Palk tuleb jaotada kahte osja: elatismiinum ja ametiülesannete kohane töötaja.

2) Elatismiinumini kindlaksmääramiseks tuleb miibimata ellu kutsuda isäraline tariifikomisjon, mis pariteetisel alusel walitjuse esitajatest ja riigiteenijate keskliidu esitajatest töö- ja hooletandeministri eesistumisel kokku on peatud ja selle ülesandeks on elatismiinumini kindlaks määrata.

3) Seadusandlisel teel maksma panna automaatne palkade reguleerimise printsiip, elualliduse tõusu ja langemise järgi.

4) Palgaredel tuleb ühtlase kõigi riigilastast palka saajate riigiteenijate jaoks kokku seada ja kõik praegustel eripalgaredelil olevad riigiteenijad sellele uuele redelile paigu-

tada, kusjuures kõik ametid tulewad ametiülesannete kohaselt õiglaselt hinnata.

5) Kuni resolutsiooni p. 2 nimetatud tariifikomisjoni poolt elatismiinumini kindlakstegemiseni tuleb ajutiselt praeguse Araabia palgaredeli riigiteenijate jaoks järgimised palganormid veel käesolewal aastal maksma panna, mis juures kõik liiterid selle redeli lõpuist ja ka üksikute astete wahelt ära tulewad kaotada (palgaredel, waata „Side“ nr. 3, lht. 12). Selle palgaredeli järgi saaks 1 aste 20.000 mrf. ja 16 aste 7.500 marka.

6) Riigi 1925. a. eelarwes palgaolude parandamiseks ettenähtud 70 miljoni marka tuleb veel tänawuse esimese poolaasta jookkul ühejuurustes osades ära jaotada riigiteenijate wahel, kes kuni elatismiinumini kuus palka saawad. Ennem aga tuleb sellest summast ühe kuu perekonna-abiraha kõigile neile riigiteenijatele anda, kes praegu perekonna-abiraha saawad.

7) Elualliduse raioonid tulewad ära kaotada.

8) Nelja-aastase teenistuse eest ühes ja samas palgaastmes tuleb teenijale kõrgendusena anda wahke, kuni järgmise kõrgema astmeni. Niijuuruseid kõrgendusi võib olla neli.

9) Neljandast perekonnaliikmest alates tuleks perekonna-abiraha maksta ühetasajalt loogu riigis 8 prots. elatismiinumini.

10) Palkade normeerimise komisjoniit tuleks oja võtta wastawate teenijate gruppide esitajail, kes selle eest walwel peakid oleva, et posti-t. t. teenijad palgaredelites wõrreldes teiste riigiteenijatega astmeis mitte madalamale ei saaks jurutud.

11) Warustuse alal tuleb riide wäärtust tõsta ehk kandmise aega wähenendada. Neale riidewarustuse tuleb anda teenijale veel ametiülesannetele wastawad jalanõud.

12) Warustuse kandmise aega tuleb hahata lugema sellest päewast, millal warustus tegelikult wälja on antud, kuid järgnewa warustuse kandmise aeg hakkab sellest päewast lugema, millal esmise warustuse kandmise tähtaeg lõpeb; soowitaw, et warustuse wäljaandmine jünniks kindlatel tähtaegadel.

13) Pensioniseaduses ettenähtud wanaduse määrata tuleks 60 aasta pealt alandada 55 aasta peale.

Selle resolutsiooni juure tehakse täiendawad ettepanekud: hra Riisen'i poolt kuni elatismiinumini maksmapanemiseni.

Waiendada wõrmirrite wäljaandmist riigi kulul kõikide posti-t. t. ametnikkude peale, sest wõrmirrite tundub palgalisana.

Gra Ruusmanni poolt:

Kuni elatismiinimumi maksmapanemiseni tuleks ajutine palgaredel 1. juulist s. a. alates maksma panna, arvates sinna juure veel korteriraha 2000 mrf. kuus, misjuga see ettepaneku kongress vastu võtab.

14) Põhigi eeltoodud otjuste elluviimist kehtivatuks kõige kiiremas korras kohujeks teha.

Töönormid ja töö lihtustamine.

Sra Koff teatab, et see küsimus on tehnilise rühma poolt alles seatud, kelle aruandja hra Laak puudub, tema aga isiklikult selle kohta midagi ütelda ei tea. Olla kuulnud, nagu kaovatsiks posti peavalitus postikviitungite väljakirjutamist ametnikkudele uuesti kohustavaks teha.

Posti peavalituse juht, hra Gallajas selle peale vastates teatab, et jälgides Tallinna peapostkontoris tööd, on tema weendumisele jõudnud, et vastuvõtjal ametnikul kvitungi väljakirjutamiseks küllalt aega üle jääb. Et pea soovitavaks nähtuks, kui ametnikul midagi teha ei ole ja siis publikumi laheb kvitungid välja kirjutada. Kvitung tuleks sel korral välja anda, kui selle saamiseks poovi on avaldatud, selle juures mõiks jaadetiste postile andjad sel juhtumisel seda ise välja kirjutada, kui ametnikul palju tegemist ja kirjutamiseks aega ei jattu.

Sra Aruusmann, Draw ja Lops leiavad, et kvitungi väljakirjutamine ametnikule minigisugust raskust ei sünnita, kuna inimese poolt kirjutatud kvitungi mõrdlemine sedasama aega nõuab, mis kvitungi väljakirjutaminegi.

Sra Draw tõendab, et töö võrreldes vanaaegsega palju keerulisemaks on läinud, et

alaline statistiliste andmete kogumine on ametnikkudele tihti ülitööormav.

Sra Sereff toonitab üleriiklise koossejude seaduse väljatöötamise tarvidust ja ületunni tööd peest ka ju maksmist. Tarnilik oleks ametnikkude töö funktsioone ja tehnilise teenistuse töönorme täpselt ära määrata, ehk neid vähemalt aasta peale kindlaks määrata. Soovitab viia normide alla kõik tööd tehnilise teenistuse alal. Märgib teenijate puuduliku ettevalmistamist oma ameti alale, mis harilikult sünnib ringkirjade läbi, mitte aga praktika teel.

Posti peavalituse ülem hra Gallajas ütleb töönormide kohta, et mida lihtsamad nad, seda parem neid kasutada. Tehnilise rühma poolt ettepooldatud andmeid ei pea arusaadavateks. Teatab, et preemiade seadus postiteenijate peale laiendatud saab, milleks vastavad eeltööd juba tehtud; preemia saamiseks peab töö normeeritud saama. Uuendused on raskeid neile, kes endise korra väga ära harjunud on, sellepärast tuleks uurida, kuidas välismail töötatakse. Selles mõttes on meie töökorraldamisel eeskujuks võetud Belgia ja Ameerika, kus viimases ühtegi liigutust ilmaaegu ei tehta.

Ettepanek, walida 9-liikmeline töönormide ja lihtustamise komisjon, võetakse vastu.

Kongressi juhataja tõstab kuoorumi küsimuse ülesse, kus selgub, et koos on 36 saadikut.

Töönormide ja lihtustamise komisjoni walitakse hrad Jontz, Lops, Müürsepp, Siidam, Papagoi, Nahkur, Rappa, Nõu ja Samok, kes kongressi kolmandal istangul järgmised resolutsioonid esitavad, mis kongressi poolt vastu võetakse: (Järgneb.)

Tallinna äride lahtioleku aeg ja äri-, kontori-, kantselei- ja kooperatiivide teenijate kutseühendus.

(Ühise kokkuvõtte äriteenijate avalikult koosseisust ja segakomisjoni istangutest).

Seadupärast on Tallinna äride kaublemis-aeg viimase juundmääruse järele hommiku kella poole üheksast kuni õhtu kella viieni. Enne jõulu ja ülestõusmisepäevi oli lubatud kaks nädalat kaubelda kuni kella 6-ni õhtul.

Uue kaubluised, kes esimese järgu tarbeatetega kauplevad, kes võrrast tödjõudu ei tarvitata, võivad kaubelda hommiku kella 7-st kuni õhtu kell 7-ni.

Waatamata kaupmeeste jeltside esitajate mitmekordsete katsete peale segakomisjonides ja mujal, katjuda äride lahtioleku aega pikendada,

on ametiühituse esitajatel korda läinud omi seisukohti kaitsta ja tööpäeva endises pikkuses hoida, nii et mitu korda segakomisjoni tules läbi käinud juundmäärused on ikka jälle äride sulgumist kell 5 ettenäinud. Segakomisjonis käesoleva aasta aprilli ja mailkuudel katjuti jälle kaupmeeste jeltside ja ühiteuse esitajad jõudu ikka äride lahtioleku aja pikendamise kallal. Onn on waheldum olnud — esimene otsus äriteenijate kasuks, teine otsus veremeeste kasuks, kuna kolmas otsus seisukorra endiseks jätab.

Kaupmeeste jeltside esitajate ettepanekud praegu linnavalitusesel väljatöötamisel olema

fundmääruste kawa puhul segakomisjonis, tähendavad tagajätkumist endise korra juurde, kus ärid kuni kella 9 ja 10 õhtul avatud olid. Teisel segakomisjoni istumisel tegi kaupmeeste esitaja ettepaneku kauplemisaaega määrata hom. kella 9-st kuni õhtu kella 6-ni. ETK esitaja tegi ettepaneku hommikul kella poole 9-st kuni õhtu kella 6-ni. Kuna juurekõneld, algades 25. juunist kuni 1. sept. suletakse ärid õhtul 1 tund varem. Sel korral ei leidnud need seisukohad enamuse poolehoidu ja teenijatele kohajem ettepanek — lahtioleku aeg määrata hom. kella 9-st kuni õhtu kella 5-ni läks läbi.

Et see otsus kaupmeeskonna esitajate poolt ägedaid proteste esite tõi, olid ametiühisuse esitajad nõus koosolekut katkestama ja sel puhul, kui äriteenijatele niid järeleandmisi, nii kui sumine puhkus jne. tehakse, siis mõtavad tööaja lühendamise uuesti kaalumisele.

Mingisuguseid kokkuleppeid peremehele ühisusega ei ohtunud, kuna järgmisel istangul, 4. mail selgus, et peremeestega ühise keele oli leidnud üks linnawalikoua poolt valitud esitaja, kes eelmisel koosolekul teenijate kasuks, kuna aga teisel koosolekul peremeeste kasuks wälja astus. Selle ja muu määrnähustuste tõttu sai ka kaupmeeste seltside esitajate ettepanek komisjonis enamuse. Äri-, kontori-, kantselei- ja kooperatiivide teenijate ametiühing saatis protesti linnawalikusele, kes selle põhjendatud leidis olema ja fundmäärused segakomisjoni uuesti läbiwaatamiseks tagasi saatis. Järgmine seakomisjoni istang määrati 25. mai peale. Et kõiki äriteenijaid tekinud oluforraga tutvustada, korraldas ametiühisus 20. mail äriteenijate avaliku koosoleku, kus ühismust nimetajalt arutati ja ametiühisusele järgmiseks segakomisjoni istanauks juhitud ärid anti. Koosolek ei olnud kokkutulnute arvu poolest kahjuks mitte wäga suur. Sest mõnest ärist olid teenijad ainult oma esitajad saanud ja wõlitanud neid oma nimel rääkima ja otsustama, kirjid selle tõttu wäga asjalif.

See awalik koosolek leidis, et ametiühisuse juhatus, kaitstes praegu maksimat tööaega, on õieti talitanud ja kohustas ka järgnevatel seakomisjoni koosolekutel nõudma, et 1. ja 2. jorou ärid kõik ja 3. jorau ärid, kes walaalif tööhõudu tarwitawad, suletakse õhtu kella 5-st. kuna teised kella 7-ni avatud wõiwad olla. Kõik muud erandid, mis seni lubati tarwitajate ühingutele ja 1. jorau tarbeainetega kauplimatele äridele, misjuuust mõistet igauks omanoodi seletas ja sellega palju arusaamatuhi tekkis, peafid ära jädma, kuna wühabeeline kauplemisaaeg wõib endine olla. Need olid seisukohad, mis awalik koosolek wastu wõttis ikel hädal, peale ametiühisuse juhatusel poolt illemalkoitud aruande ettekandmist 25. mail

linna töökaitsekomisjoni juures olewa segakomisjoni istangul. Tehti kolm ettepanekut. Kaupmeeste seltside ettepanekud on: 1) ärid olgu avatud kella 9-st hom. kuni õhtu kella poole 6-ni ja üks kuu ennem suuri pühi kella 6-ni õhtul; 2) hommikul kella 9-st kuni õhtu kella 6-ni ja juure kuld kella 5-ni õhtul. Ametiühisuste esitajad tegid ettepaneku, et sel tingimisel, kui 1) juure kuudel, algades 1. juunist kuni 1. septembrini ärid on avatud hom. kella 9-st õhtu kella 5-ni ja 2) kaks nädalat enne jõulu- ja illestõusmisenühi avatud õhtu kella 6-ni, siis nemad hääletawad hom. kella 9-st kuni kella poole 6-ni lahtioleku aja ettepaneku poolt. Hääletamisele tulid esiteks ametiühisuse esitajate tingimised. Esimene ettepanek sai poolt 6 häält ja 2 erapoletet, teine sai poolt 10 h., wastu 1, erap. 1; kolmandaks tuli hääletamisele ettepanek, äride lahtioleku aeg määrata kella 9-st hom. kella poole 6-ni õhtul, sai 11 h. poolt wastu 1. Seega langefid teised ettepanekud iseenesest ära. Teised punktid fundmääruste kawaft jäid wiimasel segakomisjoni koosolekul wastuwõetud kujul maksma. Kelmrite ametiühisuse esitaja nõudis, et wiimasel koosolekul wastuwõetud otsus, mis restoraani teenijate puhkapäewadest maha kustutas uueaasta päewa (1. jaan.), iseseiswuse päewa (24. weebr.) ja Jaanipäewa (24. juuni), muudetud saaks ja neil pühadel restoraanid sulutaks. Ettepanek sai poolt 8 häält, wastu 3 ja erapoleteid 1.

Ka see wiimane segakomisjoni koosolek ei möödunud ilma wahetuhtumisteta. Kuwritaw on, et kaupmeeste esitajad leidfid tarwis olema teenijate esitajaid „noomida“ leppimatufes ja manitseda tarwitajate ja teenijate enese kasude tähelepanekule. Sest kui ei lubata ärist õhtul kella 6-ni lahti pidada, siis lastakse kõik wähem osawad teenijad lahti ja ükski peremees ei woa teenijat, kes ohtjal küllalt kiirelt ei teeni ja tema filmist juba soowe ja iseloomu lugeda ei oska.

Peremees ei hakkawat tulewikus teenijaid enom wäljaõpetama, waid walib ainult kõige paremad tööhõud, kuna teised ilma tööta jääwad. Meie arwame, kui seda mõni peremees seni juba tõesti teinud ei ole, siis kindlasti sellewärrast, et nõrke jõude wäheha wala eest soadi ja õpilasi peaaegu hoopis tasuta. Siis weel äriteenijate esitajad olla lehwimatad. Toome tõendusel. Esimene segakomisjoni istang obrillikuuks katkes selle tõttu, et kaupmeeste seltsi esitaja teatas, nemad koosolekult lahkuwad, sest et kaupmeeskond ei olla jõudnud weel oma realkoosolekul esitatud fundmääruste kawa asjus seisukohata wõtta. Teine seakomisjoni istang katkes sellewärrast, et ETK ja ka

kaupmeeste feltside esitajad teatasid, et protes-
teerides lahkuvad, sest nende ettepanek jäi wä-
hemusse. Ametiühijuste esitajad olid jälle nõus
koosolekut katkestama ja kokkulepet otsima, kui
seda tõsiselt tahtakse. Dolmandal koosolekul
jäid küll ametiühijute ettepanekud vähemusse,
 kuid nad just ei katkestanud mitte protesteeris-
des koosolekut. Seljandal, sedapuhku wiima-
sel koosolekul teatasid jälle kaupmeeste feltside
esitajad, et nad ametiühijute protesti tõttu
uuesti läbiwaatamiseks tagasi antud jund-
määruste sijulisele arutamisele ei asu ja koos-

olekult lahkuwad. Kui ühe osa kaupmeeskonna
esitaja teatas, et temal wolutusi lahkumiseks ei
ole, teatasid nad, et äraootawale seijukohale
jääwad ja pärast, et nad istangust siiski osa
wõtawad. Rohkem sellest rääkida on üleliigne.

Lõpuks kordan äriteenijate awalikul koos-
olekul awaldatud loowi. Argu jäägu äri-
ja kontoriteenijad üksteisefeks oma huwide wastu.
Mistagu kõik ametiühijute liikmeks, sest üksi
seistes ei saa meie endi seijukorda kaitsta, weel
wähem parandada, seda juudame teha ainult
ühijel jõul. Peame jeda meeles ja teeme nii.

Mõnda Belgia tööliste saawutustest.

M. Martna.

V. Belgia tööliste partei-koolid.

On iseenejst mõista, et niisugune liikumine
ja tegevus, nagu Belgia tööliste oma on,
mitte iseenejst, ilma õppimata, ilma koolita
arene da ega wilja kanda ei wõi. Tööliikumu-
mine, eriti selle juhtimine nõuab tegelikku ning
nägelikku (theoorialikku) koolimist. Rahwakool,
mis töölistel ainult kätte saadaw on, ei anna
neid teadmisi mitte. Sellepärast on ka iga maa
tööliikumise hool ja mure, neid teadmisi,
seda haridust laiendada ja süwendada, mis töö-
lispartei edu eriti wajab. Juba sotsialistilised
rahwakooliõpetajad panewad sellele aluse. Sa-
riliku koolitöö kõrwal loгуwad nad õpilaste
ringid näit. pühapäiwiti eneste ümber ning
pühawad tööliste lapsi selle klassi eriwajadus-
tele ette walmistada. Kuid mitte nendest ei taha
ma seeford kõnele da.

(Gesti sotsialistilised kooliõpetajad ei ole
weel mitte selle ülesande juure asunud! Kuid
mitte ainult jeda ei tule meil kaebada, waid
kogu meie praktiline hariduse asi on alles täitja
— jumala hooleks. .)

Minul ei olnud wõimalik Belgia partei-koo-
lide ajalugu jälgida, ma wõin ainult wiimas-
test aastatest mõnda teatada. 1911. aastaga
alates wõime armurikast kursuste rida jälgida,
mis aasta aastalt täieneb ja niihästi õpeai-
nete, kui ka õpetamise suunas süweneb. 1911.
a. peeti 21 kursust. Nende arv tõusis sõja al-
gu aastal 62 peale. Sõja-aastatel nagu ka sõ-
jale järgnewatel aastatel hakkas asi lonkama,
kuid 1919.—20. aastal pandi juba 67, järg-
mistel aastatel 72 ja 87 (1922. a.) kursust toi-
me. Kursuste kestmus on waheldam, näit.
6—7 nädalat, wahest aga ka pikema-ajalised.
Mõndasama on ka nädala-tundide arv kõikum.
Kursused on enamasti kaheaastmelised. Õpeai-
ned I. astmel on sotsialismi põhiopeatus, kogu-
konna majapidamine, kapitalistilise majanduse

algõpetused (algjooned), tööndusõpetuse alg-
jooned, tööstuse kokkupuutumise algjooned, käsi-
töö, wäikekaubandus, proletariaat, kapitaali ja
töö wahekorrad. II. astmel: ametiühijuste üles-
anded — 6 tundi; kooperatiivide sihid ja üles-
anded — 3 tundi; poliitiline tegevus — 6
tundi; töö seadusandlus — 6 tundi; sot-
siaalne finnitus — 6 tundi; Belgia tööliikumu-
mise ajalugu — 6 t.; klassiwõitluse põhivaa-
ted — 5 t.; tööliste kontroll wabrikutes ja töön-
dustes — 3 t.; Marxi õpetuse algjooned —
3 t.; juhtnõõrid, mida kasuga lugeda ja kuidas
hästi kirjutada — 3 t.; sotsiaalne termishoiu-
õpetus — 2 t.; isiklik termishoid — 2 t. jne.
1921.—22. aruande-aastal lugesid niijugastel
kursustel 28 dotsenti, kes elukutselised kooliõpe-
tajad. ajakirjanikud jne. olid. Peale reisiku-
lude said dotsendid iga ettelugemistunni ta-
suks 15 franki.

Peale eelnimetatud üleliidiste kursuste pee-
tasse weel erikursusi näit. walimiste aegu neile,
kes kihutuskõnelejatena wälja astumad, kogu-
fondade ja maakonna-kogude esitajatele, muu
seas — näiteks — ka lõpuarwete kokkuseadmi-
seks (raamatute lõpetamiseks), liikitöö tasu
(-hindade) wäljaarwamiseks jne. Tegelikku elu
wajadused on wäga mitmekülgsed, tööline peab
ennast selleks warustama, et ta mitte pimesi-
kuna tõugata ei jää, waid et ta wõimalikult
asjatundjana wälja wõib astuda.

Kuna ma kaht n. n. ülikooli vaatamas
käisin, tahan nende juures wahpeatada.

Brüsseli „Tööliste ülikool“ (Die-
ti „T. kõrgem kool“) on alaline õpeaju-
tus, ta asub linna serwal, linnast u. 45 min.
trammiga — omas majas, suure, heinamaa
sarnase aia sees. Kooli on ühelas ka õpilastel
elumajaks. — Selle eelkäijaks oli 1910. a. asu-
tatud pühapäewa kool, mis järgmisel,
j. o. 1911. a. kaheks sotsialistiliseks kooliks nuu-

deti, üks prantsus-, teine flaamikeelne. Opetust anti iga pühapäeva hommikul 4 tundi järgimööda, ja kursuse kavaaks oli 100 õpetundi: majandusteadus ning tööliskõikumise ajalugu kokku — 50 tundi, kuna 50 tundi praktilistele harjutustele pühendati. Et õppimist ja õpetamist otstarbekohasemalt korraldada, hakati uut plaani väljatöötama. Sõda tuli wahel ja takistas selle teostamist. Alles 1921. aastal 3. okt. võis uus tööliste kõrgem kool oma uksed avada. Esiotsa on kursused pooleaastased ja lordamööda prantsuse- ja flaamikeelsed. — Õpilasi võetakse vastu organisatsioonide soovituse ja ka nende kulus. Maksud õpetuse ja ülespidamise eest on 3000 franki. Waesematel organisatsioonidel aitab kool osa kulusid kanda. Õpilasi võetakse u. 30 korraga vastu ja nad mõivad mõlemist kooft olla. — Õpetundide üleüldine arv ulatab siin üle 400 ja nimelt:

Ettevalmistava osas:

Prantsuse keel	30 t.
üleüldine ajalugu	30 "
üleüldine ja majanduse geografia	30 "
Belgia majand. ja sotsiaal-ajalugu	18 "
arvupidamine	12 "
terwiskõid	18 "

üleüldine osas:

Tööliskõikumise ajalugu	30 t.
töö tähtsus	30 "
sotsialistlikkude õpetuste ajalugu	18 "
rahvamajandus	30 "
psühholoogia	18 "
riigi põhiseadus ja eraõigus	10 "
sotsiaal-seadusandlus	12 "
ametiühifused	18 "
ühistegevus	18 "
wastastikkune abiandmine ja sotsiaal-finnitus	12 "
kunstide ajalugu	18 "
poliitilised küsimused	18 "
tööliskõikumise tähtsus	6 "
statistika, ankeedid, büroo tehnika	12 "
avalik hoolenanne	10 "
tööliste korteriolud	6 "

See on kokku 414 tundi! Peale selle on eestamas 49 tundi ühistegevuse erikõikumise üle ja 50 tundi ametiühifuste üle, nii et kokku 513 ettelugemist poolest aastast tuleb. — Sisestahtujatel nõutakse rahwakooli haridust, kuid selle kõrval nõutakse sellesarnast waimuerksust ja arenemist, et tema kooliwõtmisest töölisklassile kasu eeldada võib.

Kuna õpilased siinsamas elawad, on koolitöö väga intensiivne. Õpilastel on võimalik aega ettelugemiste läbitöötamiseks ning selleskohase kirjanduse lugemiseks tarwitada, nad ei tarwitse aega käimise, sõbratõimise jne. peale

fulutada. — Kooli juures — aias — on wäikene erihoonne klaweriga jne. maitselikult warustatud, nagu wäike tempel. üteldi, et naisõpilased siin peremehed olla. — Nagu tähendatud, on kool linna serwal, mis tublidel õpejõududel linnaft siia tulla võimaldab. — Ka see on väga lugupidamiswäärt, et kool suurest aias ja teiste aegade wahel, sõna tõsises mõttes aialinnas asub.

Meile tähendati, et platsti ning majade omandamine ning kooli käimapanemine 500 000 ö kapitali tõttu võimalik oluud ja et kool iga aasta selle kapitali poolt toetust saab.

Me näeme, et see „tööliste kõrgem kool“ jeda anda püüab, mis tööliskõikumises paratamata waja on, s. o. algteadmisi nendes küsimustes, millega kõikumises alataja tegemist tuleb. Ühtlasi pandakse sellega alus edasiarenemisele, iseõppimisele, täiendamisele. Kool peab teenäitajaks olema teaduse warade juure: ta peab võtmeks olema, millega teaduste warafambrite uksi awada võib.

Charlervi Tööülikool.

See kool on oma sihiks seadinud tehnilise õkuse andmise, mis — teadagi — selleskohase teoreetilise haridusega käsitäes peab käima. — Koolile pandi algus 1909. a. — pühapäewaste ja õhtukursuste awamisega, millel sihiks oli elukutselise hariduse andmine. 1915. a. asutati suurteõkuse osakond juure. — Sõja-aastad ei lubanud kooli täie jõuga töötada ega areneda. Aga kooli wäsimata hing, Wictor Francois, ei puhanud, waid püüdis edasi. Ta leidis mehed, kes nagu tema ise tehnika erikooli ellukutsumise kallal töötasid, ühines nendega ning sõnda tekkis töö ülikool. Koolil on järgmised osakonnad:

- 1) Kõrgem teõkusekool — politehnikum;
- 2) Hommikune käsitöökool;
- 3) Kutsehariduslikud õhtu- ning pühapäewa kursused;
- 4) Eri tehnika kool;
- 5) Nooneatamise osakond;
- 6) Raudtee-kool;
- 7) Kunstkäsitöö-kool;
- 8) Naister. elukutse osakond üheaastase õpekursusega.

Selle kõrval korraldab ülikool erikursusi näit. kõrgemas matemaatikas, õhusõidus, tradita telegraafi alal, administratiivõiguse alal jne. — 1923. a. oli kooli õpilaste üldarv — 2827, kursuste kuulajatega kokku — 3086.

37 alalise profesjori kõrval töötawad koolis weel 104 mitmeõugust õpejõudu kursustel, kuna 31 inimest kantseleitööde juures ametis on. — Kooliõpetajad saawad õpeõaigu kohased tunnistused — käsitööliseft inseneridendi.

Kooli lõpetajad on seni hõlpsasti teenistuskohad saanud, neid otsitakse, sest õpetatus on hea õpetuse ja kasvatuse tõttu heas kuulsuses.

Charleroi töö ülikoolil, nagu me näeme, ei ole parteilist iseloomu, vaid me võime teda politseimüüriga nimetada, nagu teigi niisuguseid olemas on. Kuid kool on siin siiski sel otstarbel ellu kutsutud, et töölistel täielikumat hariduse- ja oskuse saamist võimaldada ja seda niisugusel viisil, kuidas see töölistel just kõige hõlpsam kätte saada on. Ja selles mõttes on väga tähtis, kelle käes niisuguse asutuse juhtimine seisab.

Nende pealiskaudsete näidetega tahtsin Gesti töölise tähelepanu selle peale juhtida, misjuures sibiid teiste maade töölised enestele on seadinud ja et Belgia töölised oma saavutuste peale rahulolemisega tagasi vaadata võivad.

Lõpuks mõni sõna Belgia töölise kunstiharrastusest ja -maitsest.

Brüsseli linn — kogu Belgia — kõneleb igal sammul wanaft kõrgele ehenenud kultuurist ja suurest kunsti lugupidamisest. Wanaade ehituste seas on palju kunstipärlik, mis peenest kunstimaitsest tunnistavad ja mis niisugustena veel kaua, kaua püsima jäävad. Me peame oletama, et ainult rikkad maad niisuguseid töid valmistada ja kunsti selkombel harastada võivad. Aga me võime ühtlasi ka

ütelda, et kuigi rahwa suured hulgad kunstideft paraku ilka teatavasse kaugusesse jääma sunnitud on, kunst, kui ta nõnda avaralt avalikkuse ette ulatab, ka rahwa suurte hulkade suunas ilma mõjuta jääda ei või. Ja seda eeldades ei tarwitse me imestada, kui me leiame, et Belgia töölisedki arenenud kunstimaitsest ja kunstivajadusest oja on saanud. Nendes avalikkudes rahwa (=töölise) majades, mis minu film selle lühikeste ajaga nägema ulatas, mõis selleks rohkesti tunnistusi leida: Peaegu igalpool on wäärtusliki maalid ja brongstõid jne. näha. Oli ju kuulus skulptor Meunier see, kes oma suurepärase Belgia tööliskujudega mööbalainud aastasaja lõpul kunsti teataval määral iseloomustas, kelle rind tööliskunstile tujuk ja kelle kunst eestfätt tööle, töölisele pühendatud näis olemat ja kes siis ka loomulikult töölise poolt sooja tähelepanu leidis. Meunier kunst ja Belgia tööline on nagu ühte kaswanud. Sellepärast on üsna loomulik, et Meunier mäetöölise brongskuju Charleroi töö-ülikooli esiruumi ehid, mis nagu ütelda tahaks: „See kõik on tööle pühendatud...“ — Meunier't on on järeltulijaid, kes lootuse järel ka tema suuruseni ulatavad. Ja Belgia töölised hindamad ka neid. Nende töid on sageli näha, töölised ehivad oma rahwa-maju kunsti ehetega ja — kunst kaswatab kunstile...

Tööliskunnumine Gestis ja wäljamaal.

Riigikogu komisjon end. kaubandusministri N. Ipsbergi ja rahaministri G. Westeli tegevuse seaduswastajeks tunnistanud. Komisjon leidis, et N. Ipsberg on üle astunud temale ualaldatud wõimupiiridest Wene-Walti tehase asju korraldades, samajugune resolutsioon wõeti komisjonis wastu ka G. Westeli kohta.

Põllutöölise seaduseelnõu on töö-hoolekandeministeeriumi poolt wäljatõotatud ning esitatud riigikogule. Selles eelnõus on segakomisjon käiesti wälja jäetud. Meie maotöölise nõrgad organisatsioonid ei suutnud segakomisjone kasutada palga ja tööga korraldamisel. Nüüd on ministeerium selle asutuslegi kaotanud.

Uued palganormid Läti riigiametnikule on arutusel Läti walitjusel. Nstete arv jääks endiselt 20 peale. 1 kateg. palg oleks 600 latti kuus, 2 kat. — 540 l.; 3 kat. 480 l. Kõige madalam palg oleks 60 latti kuus.

Lisatasa kofuhoidmise eest raudtee- ja postiametkonna teenijale ning töölisele, kes

töödest wõi kulude kofuhoidmisest on oja wõtnud järgmistel aladel: 1) tööde eest, mis enast normeerida lastamad; 2) korraliste ja era-korraliste eelarwetes ettenähtud tööde täitmisel materjalide ja kulude kofuhoidmise eest; 3) eratekimiste ja lepingute järele tehtawate tööde eest juhtumisel, kui ülejääk olemas; 4) kahjude ja õnnetuste arahoidmise eest; 5) weduri- ja rongiteenijale arafõidetud kilomeetrite ning waltwetundide eest.

Riigiteenijate ühefordse toetuse seadus wõeti wastu mai lõpul, kusjuures riigiteenijad saamad perekonna abiraha ühe kuu määral ja toetust poole kuu palga suuruses. Seltsimees Jõeääri ettepanek, anda toetust ja perekonna abiraha ka töölisele, lüfati riigikogu enamuse poolt tagati.

Lallinna naistöölise seijuford on endiselt raske. Tööbõrjes on registreeritud 400 tööta naise ümber, linnas aga tööd ei ole. Minuke töönõudmine on kohtla kaewandusse, kuid sinna ei saa sõita naised, kel lapsed kodus kor-

raldada ja üsawal pidada, ehk kel lapjed koolis käivad. Kohtlas-ei anta peale selle korterit. Linna töökaitse osakond otsustas pöörata linnavalitsuse poole, et linna pühkimis- aja ja muud fergemad tööd neile naistele antakse, kes ainukesed perekonna toitjad. Samuti, et neid naisti eeskätt trammi peale konduktoritena tööle wõetakse.

Maireri wabrik oli wiimajel ajal kiratsemas seisukorras ja hulk töölisi ootasid põnewusega wabriku edasitöötamise võimalusi. Loota on, et wabrikut põlemiswi-õli tööstuseks hakatakse tarwitama, siis saaks osalegi töölisele tööd kindlustada praegusel raschel tööpuuduse ajal.

Mariwas „Forestis“ jäi mai lõpul töö seisma katalde riffe tõttu. Tehases töötas 400 töölisi.

Kreenholmi wanematendukogu lõpetas mai lõpul oma tegevuse. Põhjusteks oli, et wabrikumalitus töölise nõudmisi palgafõrgenduse ja töölise lahtilaskmise asjus tähele ei pannud. Vähemal ajal tulewad walimised uude wanemate nõukogusse.

Tartus awatakse ka haigekassa apteef.

Töö- ja palgaolud Saksamaal.

on wiimajel ajal üldiselt paranenud. Läinud aasta märtsikuuiga võrreldes on palgad tänawu fewadeks tõusnud ligi 43%. Keskmiselt, elukalliduse tõus samal ajal oli aga — 17,5%, seega palgatõus umbes 25%. Ritmes tööharras on samuti korda läinud üle 8-tunnilist tööaega lühendada, kuigi veel praegugi umbes 45% tööstustöölisel on tööpäew üle 8 tunni pikk. Üldiselt on märgata Saksa ametiühijustes elawamat tegevust ja suuremat hoogu, mis kindlustab uusi wõituseid Saksa töölisele.

Wäliswõistluse mõju Inglise tööstusesse on ajanud selgitama Inglise ametiühijuste liit, luues selle küsimuse uurimiseks 7-liikmelise komitee, kelle ülesandeks on uurida, kuidas mõjub wälismaade wõistlus tööaja ja palgaolude peale eritööstusharudes. Andmeid hakatakse koguda wastawate ametiühijuste kaudu nii omalt kui ka wälismailt.

Jaapani tööliskumijest.

Siljuti asutati Jaapanis uus ametiühijuslik organisatsioon „Eta“, mille ülesandeks on ühendada juurearwulist kaewandustöölise peret, kelle hulk ulatab kolme miljonini. Nad moodustawad kõige wiletsamates oludes olema tööliskühi. Samuti piüüawad endid koondada maatöölised ja wäikemaaharjad, kes wormiliselt on küll rentnikud, tegelikult aga suurmao-omanikkude tööorjad.

Daani töölise palgawõitlus.

Segatöölise ja wastawate ettemõtjate esitajad wõtsid neil päewil vastu wahemeeste lepitusettepaneku, mispärast wõib arwata, et käesolew äge wõitlus uute kollektiivlepingute eest ehk ligemal ajal lõpule jõuab.

Norra fogufondade teenijate liitu

kuuluvad nüüd kõik teenijad ja töölised, kes fogufondadest palka saawad. Waremalt oli neil kolm eriliitu, mis mõistagi jõudusid filustas.

Klaasitöölise puhkeag.

Töökonnwerentšil Genfis wõeti vastu rahwuswahelise klaasitöölise puhkeaja konwentšioon, mis tahab kindlustada klaasitöölisele 24-tunnilise igapäewalise puhkeaja. Töölise esitajad nõudsid, et klaasitööstuse ettemõtted igal nädalal vähemalt 24 tunniks töö üldse katkestaksid, kuid jäid vähemusse.

Inglise ametiühijuste koondus.

Londonis otsustasid neil päewil umbes 40 ametiühijuste esitajat omal konwerentšil luua enestewahelise koonduse palgawõitluse läbiwiimiseks. Kui koondusest asja saab, siis tuleb tal juba ligemas tulewikus koetada kaewandustöölise palgawõitlust.

Austria tekstiiltööstuse töölised

on ettemõtjatega kokkuleppele jõudnud, mispärast neil päewil nii streik kui wabrikantide poolt ettemõtetud tööjulg lõppenud.

Enam tähelepanu haridustööle

tahab pöörata Inglise ametiühijuslik liit, samuti ka töölise organisatsioonide rahwuswahelisele läbiwõimisele. Nende tegevusalade arendamiseks on käsil eeltoõd.

Kahesatunnilist tööpäewa

nõuawad Soome raudteelased neil aladel, kus see jeni veel pole teostatud.

Töölise olukord Ukrainas.

Ukraina ametiühijusliku liidu nõukogu koosolekul esitatud arwandest selgub, et tööpalgad on kogu Ukrainas wiimajel ajal langenud kuni 10%. Tööpuudus on suur, teetust jaqawad ainult wähesed. Siljuti kustutati n. n. „puhastuse“ teel 50—80% töötatöölisest nimekirjadest maha. Organisatsioonid on tegevwoimetud ja loitud. Kultuuriline tegevus pea täiesti joigus. Töölisklubides käiwad ainult wähesed, sest klubid hiilwad möõda päewalüsimustest.

Tööpuudus kasvab Inglismaal.

Töõta töölisi oli Inglismaal aprilli keskkel 1.204.800. nädalane juurekajaw oli 38.450 töõta töölisi. On walmimas töõtute toetamiseks uus awaram ettepanek, mida oodatakse suure põnewusega.